
[2024-9-RE](#)

Causa 2024-9-RE

(Afonso c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 81-2024. Recurs d'empara

Sentència del 15 d'abril del 2024

BOPA núm. 49, del 24 d'abril del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 9 de febrer del 2024, per la representació processal del Sr. Nuno Jorge Afonso, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 26 de gener del 2024, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que anul·li la resolució impugnada, retrotraient les actuacions al moment immediatament anterior al seu pronunciament, amb la finalitat que la Sala Penal dicti una altra resolució que respecti els drets fonamentals vulnerats;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 19 de febrer del 2024 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 8 de març del 2024, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 8 de febrer del 2023, el Tribunal de Corts va condemnar en rebel·lia el Sr. Nuno Jorge Afonso com a responsable penalment en concepte d'autor de la contravenció penal de maltractament i de dues contravencions penals de lesions doloses, a una pena ferma de 4 mesos d'arrest nocturn, dels quals un ferm i la resta condicional.

En concepte de responsabilitat civil, se'l condemnava ha indemnitzar la víctima amb l'import de 750,00 €.

1.2. La representació processal del Sr. Nuno Jorge Afonso va presentar un recurs d'audiència que va ser admès a tràmit i que va donar lloc a la celebració d'una nova vista oral.

1.3. El 20 de setembre del 2023, el Tribunal de Corts va dictar una segona sentència, en què confirmava la sentència dictada el 8 de febrer del 2023 en el sentit de condemnar el Sr. Nuno Jorge Afonso com a responsable penalment en concepte d'autor de la contravenció penal de maltractament i de dues contravencions penals de lesions doloses, a una pena ferma de 4 mesos d'arrest nocturn, dels quals un ferm i la resta condicional. També és confirmava el pronunciament respecte de la responsabilitat civil.

1.4. La representació processal del Sr. Nuno Jorge Afonso va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 26 de gener del 2024, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un sentència que desestimava aquest recurs d'apel·lació i que confirmava íntegrament la decisió de la primera instància.

1.5. El 9 de febrer del 2024, la representació processal del Sr. Nuno Jorge Afonso va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 26 de gener del 2024, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent en empara considera que la sentència de la Sala Penal del 26 de gener del 2024 ha vulnerat el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, atès que la interpretació i l'aplicació de la legislació efectuades pels tribunals ordinaris s'aparten de la *communis opinio* dels juristes.

- Exposa que va ser condemnat en rebel·lia a una pena ferma de 4 mesos d'arrest nocturn, dels quals un ferm i la resta condicional, i que en aquell moment, es va tenir en compte la circumstància agreujant de reincidència; posteriorment, va interposar un recurs d'audiència, i en la seva resolució s'indicava que aquesta circumstància agreujant no es prenia en consideració, però, no obstant això, el Tribunal de Corts va mantenir la mateixa pena imposada, en aplicació de l'article 56 del Codi penal.

- Malgrat que en el recurs d'apel·lació va al·legar aquest fet, la Sala Penal també va mantenir la mateixa pena i va considerar que si bé l'agreujant de reincidència no concorria, la sentència resultava ajustada a dret en funció de les circumstàncies, d'acord amb l'article 56 del Codi penal esmentat.

- Segons el seu parer, està mancat de tota lògica i és absolutament arbitrari que sis mesos després de la primera sentència se'n dicti una altra amb les mateixes circumstàncies concurrents, però sense l'agreujant de reincidència, i que malgrat això s'imposi la mateixa pena. Tot i que el principi de legalitat -article 3.2 de la Constitució- no pot integrar per si sol un motiu d'empara, en aquest cas sí que pot fonamentar una vulneració del dret a la jurisdicció amb altres infraccions, com aquí succeeix. Afegeix que també es vulnera el principi de seguretat jurídica, atès que l'ordenament jurídic andorrà fixa com a un pilar essencial de la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, la determinació de la pena, de manera que s'infringeix aquest principi si s'imposa la mateixa pena, tant si concorre l'agreujant, com si no.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que anul·li la resolució impugnada, retrotraient les actuacions al moment immediatament anterior al seu pronunciament, amb la finalitat que la Sala Penal dicti una altra resolució que respecti els drets fonamentals vulnerats.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- En el seu tercer considerant de la sentència, la Sala Penal argumenta que la resolució recorreguda "*valora de manera curada i proporcionada les circumstàncies d'utes en conformitat amb l'article 56 del Codi Penal. La pena d'arrest es troba adaptada al cas d'utes i no excessiva, sobretot tenint en compte els repetitius antecedents que figuren en autes, malgrat l'absència de reincidència*".

- Per aquest motiu, desestima el recurs d'apel·lació i confirma la decisió de la primera instància.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal considera que tant la sentència del Tribunal de Corts, com la de la Sala Penal motiven el per què la pena és ajustada i s'ha de mantenir encara que no s'aprecii la circumstància agreujant de reincidència.
- Manifesta que, a més de trobar-se motivada, l'explicació no és no raonable, sinó que s'entén que sigui lògica. Precisament, encara que en el recurs d'empara s'indica que el Tribunal de Corts no va tenir en compte l'article 56 del Codi penal, la veritat és que aquest va ser el precepte que va prendre en consideració.
- Així, les circumstàncies a tenir en compte no son només la reincidència, sinó també la gravetat del fet, les circumstàncies personals i la reinserció social assolida o les expectatives que afavoreixin una futura reinserció.
- L'article 56 del Codi penal no estableix una regla de càlcul de la pena taxativa si concorre un agreujant o un atenuant, sinó que deixa la valoració d'aquests al criteri del jutgador. En efecte, de totes les circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal no s'assenyala que una hagi de tenir més pes que les altres. En aquest sentit, la sentència del Tribunal de Corts -considerant quart-recull les circumstàncies per les quals considera que la pena és proporcional i la de reincidència no és l'única. En la sentència del recurs d'audiència es considera que no hi ha reincidència, però es manté la pena perquè es mantenen la resta de circumstàncies que poden ser encabides en la gravetat del fet -agressió gratuïta i sense resposta dels perjudicats-, les circumstàncies personals i la reinserció social -tenir condemnes anteriors i fets similars que evidencien un caràcter violent.
- Des d'aquesta òptica, la Sala Penal considera que la pena és acurada i proporcionada a les circumstàncies segons l'article 56 del Codi penal. I, la seva interpretació no és il·lògica, ni manca de raonabilitat i encara menys s'ha vulnerat el principi de seguretat jurídica, ja que la decisió s'adequa a la doctrina dels tribunals andorrans.
- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara per no haver-se vulnerat cap dels drets fonamentals al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. El recurrent en empara considera que la sentència de la Sala Penal del 26 de gener del 2024 ha vulnerat el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, atès que la interpretació i l'aplicació de la legislació efectuades pels tribunals ordinaris s'aparten de la *communis opinio* dels juristes.

Segons el seu parer, està mancat de tota lògica i és absolutament arbitrari que sis mesos després de la primera sentència se'n dicti una altra amb les mateixes circumstàncies concurrents, però sense

l'agreujant de reincidència, i que malgrat això s'imposi la mateixa pena.

També al·lega que tot i que el principi de legalitat -article 3.2 de la Constitució- no pot integrar per si sol un motiu d'empara, en aquest cas sí que pot fonamentar una vulneració del dret a la jurisdicció amb altres infraccions, com aquí succeeix. Afegeix que també es vulnera el principi de seguretat jurídica, atès que l'ordenament jurídic andorrà fixa com a un pilar essencial de la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, la determinació de la pena, de manera que s'infringeix aquest principi si s'imposa la mateixa pena, tant si concorre l'agreujant, com si no.

3.3. Com bé indica el recurrent i aquesta qüestió és doctrina reiterada d'aquest Tribunal Constitucional -entre d'altres, vegeu la sentència del 14 de febrer del 2022, recaiguda en la causa 2021-90-RE- els principis continguts a l'article 3.2 de la Constitució no poden integrar per si sols un motiu de recurs d'empara:

"És reiterada jurisprudència d'aquest Tribunal que els principis continguts en l'article 3.2 de la Constitució -com ho és el de seguretat jurídica- no poden per si sols integrar un motiu del recurs d'empara, sinó que han d'apostar-se a una infracció d'un dret fonamental, com pot ser en aquest cas el dret a la jurisdicció".

Consegüentment, serà necessari examinar si les infraccions dels principis de legalitat i de seguretat jurídica que es denuncien acompanyen la vulneració d'un dret fonamental, com és, en aquest cas, l'eventual infracció del dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, ja que la interpretació i l'aplicació de la legislació efectuades pels tribunals ordinaris s'apartarien de la *communis opinio* dels juristes.

3.4. Aquest Tribunal Constitucional ha posat en relleu, de forma reiterada, que el cànon de constitucionalitat relatiu a la selecció del dret aplicable i la seva aplicació concreta consisteix en reconèixer que aquesta tasca esdevé prioritària de la jurisdicció ordinària, de manera que només es pot entendre vulnerat el dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, quan la selecció o l'aplicació del dret és il·lògica, no raonable o absurda (veg. aute del 14 de juny del 2021 -causa 2021-46-RE).

Si aquestes consideracions es traslladen a aquest cas, s'ha d'analitzar si la sentència de la Sala Penal i la del Tribunal de Corts contenen una selecció i/o aplicació del dret penal que pugui ser entesa com a no raonable, absurda o inversemblant.

3.5. La sentència del Tribunal de Corts, que analitza el recurs d'audiència i que manté la mateixa pena, malgrat no concorre l'agreujant de reincidència, ho efectua de manera explícita i fonamentada. Així, la sentència del 20 de setembre del 2023 del Tribunal de Corts, que confirmava la del 8 de febrer del mateix any, en el seu considerant cinquè exposava les circumstàncies a tenir en compte: agressió gratuïta, absència de resposta dels interessats i el fet que el recurrent ja havia estat condemnat amb anterioritat per delictes de lesions doloses, la qual cosa palesava el seu comportament violent i la manca de reinserció social.

I en el considerant tercer, s'argumentava que la reincidència no era aplicable, però que l'existència de condemnes anteriors que eren indicatives de la reinserció social es podien valorar segons l'article 56 del Codi penal.

I la sentència de la Sala Penal, en el seu considerant tercer entén que s'ha aplicat l'article 56 del Codi penal i que les circumstàncies concretes s'han valorat acuradament i proporcionadament, de

manera que, malgrat la manca de reincidència, la pena es troba adequada al cas analitzat.

3.6. L'article 56 del Codi penal estableix que el tribunal fixa la pena de manera raonada segons allò que resulti de l'aplicació dels articles anteriors, valorant les circumstàncies atenuants i agreujants concurrents i, en general, la gravetat del fet, les circumstàncies personals i la reinserció social.

La selecció i l'aplicació d'aquest precepte per part del Tribunal de Corts i de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia no es poden titllar com a mancades de raonabilitat o de lògica o de contràries a la doctrina dels tribunals andorrans.

En primer terme, la doctrina dels tribunals andorrans, concretament la de la jurisdicció penal, ha aplicat l'article 56 del Codi penal i ha establert que, encara que no s'aprecii l'agreujant de reincidència, sí que es poden prendre en consideració, per fixar la pena, les conductes o les condemnes anteriors de l'acusat.

I, en segon terme, fixar la mateixa pena, encara que no concorri l'agreujant de reincidència, és possible per l'aplicació d'aquelles circumstàncies que l'article 56 del Codi penal conté per poder determinar la pena concreta. Des d'aquesta òptica, cal argumentar que la gravetat del fet, les circumstàncies personals i la manca de reinserció social no es revelen com a una interpretació il·lògica, arbitrària o no raonable, per la qual cosa s'ha d'entendre que la sentència impugnada no ha infringit el cànon de constitucionalitat relatiu a la selecció, a l'aplicació i a la interpretació del dret aplicable i, per tant, el recurs ha de ser desestimat.

3.7. La desestimació del recurs d'empara comporta, en matèria de costes processals, la imposició de les costes d'aquesta alçada a la part recurrent -arg. article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Nuno Jorge Afonso contra la sentència del 26 de gener del 2024, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
2. Declarar que no s'ha produït la vulneració del dret a la jurisdicció, en el seu vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.
3. Imposar al recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al Tribunal de Corts, al Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 d'abril del 2024.

Jean-Yves Cullet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat Magistrat